

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Acriores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. II. Quia nullum judicium, nisi sit certò speculative verum, est prudens.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

Ex hoc patet, quod qui operatur cum conscientia scrupulosa non deposita per iudicium prudens peccat; non autem ea deposita per tale iudicium; immo repugnat, ut quis simul habeat duo iudicia, unum ex levi motivo de peccato, aliud ex gravi de non peccato. Quare vel per scrupulum juxta Fagnan. & Juristas venit, non sola apprehensio in oppositum, sed iudicium ex levi motivo in oppositum; vel venit pura apprehensio, ut Theologi volunt? Si primum; tunc ut quis licet operetur, debet illud iudicium deponere, immo implicat, ut ea duo iudicia, unum leve pro peccato, aliud grave pro non peccato simul habeat. Si secundum; tunc necesse non est, immo sepe possibile non est eas apprehensiones deponere. Si ergo Fagnanus, dum Theologum agere vult, sumplisset scrupulum, ut Theologi sumunt pro pura peccati apprehensione, non dixisset, quod sit peccatum operari cum scrupulo de peccato. At quia more Juristarum sumpsit scrupulum pro iudicio levi de peccato, ideo intulit peccare qui operatur cum scrupulo de peccato, seu cum iudicio levi de peccato: immo chimæram dixit, quatenus supponit, quod cum iudicio certo probabili de non peccato stare possit aliud directum iudicium leve de peccato. At hoc ei condonandum, quia rei, à suo instituto alienæ, se immiscuit.

N. Similia prorsus argumenta habet Antonius Merenda insignis Jurisconsultus, non tantum ex jure, & ex PP. & ex Scriptura, sed ex ratione, quatenus probabilitas opponitur veritati; & quod nostrum de practica veritate argumentum sit inane, quia ipsa veritas speculativa regit veritatem practicam, cum ex ejus principiis intellectus practicus regulas bene operandi deducat: ergo ad bene operandum requiritur veritas speculativa in iudicio.

N. Sed contra 1. quia si probabilitas opponitur veritati, ergo & probabilitas, nam plus, & minus non mutant speciem: ergo nulla probabilior poterit esse vera. Contra 2. quia sicut ut sine peccato formali operemur, nullum iudicium speculative verum est necessarium, ut Fides docet, nam invincibiliter falsum de non peccato formali excusatur ab illo; ita etiam ut honeste formaliter operemur, nullum per me est necessarium iudicium speculative verum de honestate formali, sed satis practice verum de eadem; id est, satis, ut detur iudicium certo probabile ostendens objectum, aut actionem, ut est in nostra mente, esse morum regulis conformem, etsi in re non ita sit. Contra 3. quia

licet probabilitas, aut probabilitas formalis non sit in re, sed in nobis, hoc tamen sufficit, dummodo addit probabilitas objectiva, seu motivum grave, ut actio licet, aut sine formali peccato exerceri possit, etsi à parte rei esset vetita, quia à nobis non apprehenditur ut vetita, & quidem ex gravi, aut graviore fundamento, ut recte Mairius num. 76. Licet igitur via probabilitatis, aut probabilioritatis non sit via veritatis speculative, potest enim actio, & objectum propositum ut honestum non esse tale in re; est tamen via veritatis practice, quia ut est in mente, illud objectum apparet ex gravi fundamento formaliter honestum; immo materialiter. Reliqua Merende argumenta late trahit, & solide diluit Mairius in 2. d. 5. q. 2. à n. 65.

Dices: Quoties operis honestas non est certa, est dubia: ergo non licet operari sine iudicio certo de honestate. Nego antecedens; quia licet omne dubium sit incertum, non tamen omne incertum est dubium; hoc enim dicit suspensionem omnis assensus, adeo ut quilibet assensus, etsi temerarius, satis sit, ut excludat dubium strictè sumptum. Deinde nego consequentiam, si sermo sit de certitudine veritatis speculative; concedo, si de certitudine veritatis practice.

Instas: Omnis opinio includit formidinem, vel saltem potentiam ad illam; ergo nulla est satis. Nego consequentiam; ut enim prudens de peccato formali formidabile de non peccato formali. Addo, quod opinio melius dicitur assensus cum potentia ad formidinem, non autem cum formidine; & ideo P. D. Thyrsus d. 10. n. 97. dicit e. 7. formidinem logicam, seu consistentem in iudicio de possibilitate falsitatis esse essentiali omnino opinioni.

§. II.

Quia nullum iudicium, nisi sit certo speculative verum, est prudens.

SUMMARIUM.

Objectio. Quia prudentia est virtus intellectualis, cujus perfectio est veritas speculativa, n. 225. P. Munieffa ait, quod solum iudicium speculative verum sit prudens, ib.

Negat, quod iudicium prudens debeat esse certum, ib.

Mercorus ait, quod iudicium probabile, quia est formidolosum, non possit esse dictamen conscientie, n. 226.

Ejus rationes, n. 227.

Qualiter iudicium prudentie sit verum? n. 228. DD.

DD. inentes iudicium prudentie esse posse speculativum falsum, n. 229.

Contradictio Philaleti, ib.

DD. inentes esse semper speculativum verum, n. 230.

Satis illi est veritas practica, & certitudo veritatis practica, n. 231.

Quia plures dantur assensus speculativum falsi prudentes, & plures veri imprudentes, n. 232.

Prudentia est recta ratio agibilium, ait Arist. n. 233.

Caietanus dividit veritatem in speculativam, & practicam. Quid utraque? Concedit hanc prudentiam, illam negat ei necessariam, ib.

Alia certitudo veritatis practicae, alia speculativa, ib.

Prudentia est virtus intellectus practici, veritas ei semper necessaria est sola practica, n. 234.

Rursus satis, & necessaria est sola certitudo veritatis practicae, ib.

S. Thom. ait, prudentiam stare in intellectu practico, ib.

DD. hoc tuentes, n. 235.

Alius prudentia potest simul esse speculativum falsum, & incertum, & practice verum, & certum, ibid.

Prudentia est virtus agibilium, adeoque intellectus practici, n. 236.

S. Thom. acute ait, prudentiam respicere rectitudinem operantis, artem operis, ib.

Mercori contradictio, n. 237.

Omne iudicium certo probabile, cum sit certo prudens, est conforme regulis morum; & est per se certum certitudine prudentis de non peccato adhesionis; immo est reflexe certum, n. 238.

Iudicium certo probabile, etsi sit incertum de obiecto, & actu, ut in re, seu de bonitate materiali obiecti, est tamen certum de formali, n. 239.

Hinc non possum prudenter formidare de veritate practica, possum de speculativa, ib.

Obiectum prudentia potest esse quid opinabile, ib.

Obiectum, non ut est in se, sed ut in mente, specificat actum, ib.

Impugnatur P. Munieffa negans prudentia certitudinem, & affirmans de essentia prudentia veritatem speculativam, n. 240.

Eius contradictoria, ib.

Etsi actus elicitus a prudentia sint veri speculative, non tamen imperari, ib.

P. D. Thyrsus recte ait, quod si de essentia prudentia esset veritas speculativa, prudentia esset quid casuale, n. 241.

Rejicitur P. D. Thyrsus negans de essentia prudentia esse certitudinem, n. 242.

De essentia prudentia est certitudo de conformitate iudicii, & actus cum regulis morum, ib.

Tom. III.

Objicies 4. Prudentia est virtus intellectualis; sed perfectio virtutis intellectualis est veritas speculativa; ergo perfectio prudentia est veritas speculativa: ergo cum per nos ad non peccatum necessarium sit iudicium certum certitudine prudentis ad non peccatum adhesionis, eo ipso debet esse certum certitudine veritatis speculativae. Hinc P. Munieffa *Sim.* 1. n. 9. ait, quod ut iudicium sit verè prudens, debet esse tum speculativè verum, tum ex motivo preponderantis; & ideo iudicium temerarium, etsi verum, non est prudens, quia non est ex motivo preponderanti: & iudicium fallum, etsi probabilius, non est prudens nisi putativè, quia non est verum. Non debet autem iudicium prudens esse certum; & ideo iudicium probabilius, etsi sit incertum, est verè prudens, si sit verum.

Confirmatur ex Merc. qui 1. p. art. 11. pag. 27. postquam dixit, quod ut quis rectè operetur, necessarium sit, ut habeat conscientiam certam excludentem non tantum dubium practicum, & formale, sed etiam formidinem, quod opus hic, & nunc non sit honestum, infert, quod ultimum, & proximum conscientiae iudicium non possit esse probabile, quia de hujus essentia est formido. Monet autem se non loqui de formidine logica, seu attentis quibusdam rationibus communibus, & remotis; hæc enim formido, ait, non excludit certitudinem moralem, quæ satis est ad conscientiam rectam; sed sermo est de formidine morali, quæ timetur error, attentis circumstantiis, & rationibus tunc occurrentibus.

Probat autem 1. quia dictamen prudentia debet esse certum certitudine exclusivâ formidinis morali, quod opus non sit honestum; quia cum prudentia sit virtus intellectus, non potest esse opinio: sed dictamen conscientie rectæ est dictamen prudentia; S. Thom. ergo non potest esse opinativum, seu probabile, nempe connexum cum morali formidine de operis malitiâ. Probat 2. quia dictamen recte rationis conformari debet legi æternæ, tamquam primæ regulæ, ut omnes docent cum S. Thom. 1. 2. qu. 19. art. 6. sed dictamen cum morali formidine non potest conformari legi æternæ; hæc enim est indefectibilis; iudicium autem probabile dicit essentialiter defectibilitatem moralem; ita enim credit verum, ut etiam moraliter possit aliter se habere: ergo dictamen opinativum non est per se conforme rectæ rationi. Ait 3. pag. 19. quia certitudo moralis est certitudo simpliciter; ergo excludere debet omnem dubietatem etiam imprudentem.

E ij

Probat

N. 225

P. Mun.

N.

pag. 27.

M. Merc.

N.

227.

M. Merc.

S. Thom.

Probat 4. quia idem M. Merc. 1. p. art. 9. querens, an sicut objectum prudentiæ debet esse ita certum, ut excludat omne dubium positivum; ita quoque excludere debeat omne negativum, seu omnem formalem formidinem, (ita enim loquitur) & est, quando intellectus actualiter dubitat; immo radicalem, & est, quod si interrogaretur, diceret, se non esse certum de objecto: & pag. 22. affirmat, quia prudentia distinguitur ab opinione; ergo objectum prudentiæ non est quid opinabile, seu probabile.

N. Respondeo hoc tangere communissimam
228. difficultatem, de qua Theologi 2. 2. fuse discunt, nempe quomodo iudicium prudentiæ sit semper verum, & certum. Ego plurima de hoc dedi d. 13. & hic scilicet. 2. §. 2. modo breviter aliorum mentem refero, daturus deinde meam.

N. Primo P. Moya tom. 2. qu. 9. num. 11. ait,
229. quod licet omnis actus a prudentiâ elicitus sit necessario verus; non tamen omnis ab eâ imperatus. Patet: Si enim Concilium Provinciale aliquid definiat, id prudenter credo; in quo casu adest tum dictamen prudentiæ omnino verum imperans eum fidei actû; tum actus fidei imperatus: hic potest esse falsus; ille est necessario verus, quia deducitur ex his præmissis omnino veris: Quod dicunt prudentes esse credendum, est credendum; sed prudentes tale Concilium constituentes dicunt ex. gr. filios Gentilium baptizatos esse rebaptizandos; ergo hoc credendum est. Maior, & minor sunt evidentes, & consequentia talis etiam erit, seu evidenter speculative vera. Idem habet C. de Lugo, & M. Passerinus, quod aliquando contingat, ut aliquod prævium iudicium fuerit falsum, ut patet in eo, qui credit hodie esse jejunandum, attamen ultimum semper est evidens, & verum; nam supposito invincibili errore de præcepto jejunii, verum est esse jejunandum; & deducitur ex his præmissis speculative veris: Quoties mihi invincibiliter apparet dari præceptum jejunii, est jejunandum; hodie tale præceptum mihi invincibiliter apparet; ergo hodie est jejunandum. In idem recidit doctrina P. Lessii de Just. & Jure lib. 1. dub. 1. & Candidi Philal. qu. 1. pag. 9. dicentis iudicium prudentiæ esse semper infallibile; est enim tale; qui sequitur dictamen rationis, est certum, quod recte operatur; sed qui sequitur dictamen probabile, sequitur dictamen rationis; ergo est certum, quod recte operetur. Maior est evidens; minorem probat: quia dictamen rationis non est nisi inclinatio rationis de hoc faciendo: sed sequens ju-

P. Lef. Philal.
C. de Lugo, M. Pass.
P. Ovid.
P. de la Fuent. diff. 4. n. 54. P. Eliz. lib. 3. f. 1. Eo
Ego sentio, quod ad actum prudentiæ satis sit veritas practica, & certitudo veritatis practice; adeoque satis sit, ut sit practice verus, & sit certus certitudine veritatis practice; & nihil officere, quod simul sit speculative incertus, & falsus; id est, satis est, ut iudicium prudentiæ sit conforme regulis morum, & ut objectum a se enuntiatum, & actum ab eo directum iisdem morum regulis conformet. Rursus satis est, ut qui prudenter ju-

dicium probabile de honestate, sequitur inclinationem rationis per assensum, quod hoc sit faciendum; ergo sequitur dictamen rationis. Hæc Candidus, qui nil plus dicere posset, si sententiam de licito usu cuiusvis opinionis certo practice probabilis amplecteretur. Addit pag. 12. quod prudentia possit per accidens iudicare honestum aliquid, quod in se est inhonestum; non tamen iudicat esse honestum in re, sed honestum sibi iudicanti ob hanc, aut illam rationem fallibilem. Breviter Candidus non aliud docet, quam quod supposito tali errore antecedenti ut vero, ultimum prudentiæ iudicium sit verum: quod aliud non est, quam dicere, quod iudicium prudentiæ esse possit speculative falsum. Ita M. Mercorus 1. p. art. 14. pag. 37. interpretatur Philaletum. His accedunt P. D. Thyrsus diff. 10. n. 24. & Palanco Palaeo 1. pag. 134. dicens, prudentiæ convenire veritatem practicam, non speculativam. Idem quoque Matris, & Passer. tom. 1. in 2. d. 1. 186. n. 259. dicens, quod divisio dubii in speculative, & practicum, melius fieret in dubium circa materiale, & circa formale objectum prudentiæ: dubium practicum respicit formale objectum prudentiæ; speculative autem materiale. Subdit, quod prudentia debet esse certissima de objecto formali, non de materiali; & ideo est certum, quod non tantum probabilitas, sed dubietas ipsa speculative stat cum infallibili practica certitudine prudentiæ, ut probat Caietanus tom. 1. opusculi 31. respons. 3. in fine. Accedunt P. Ovid. 1. 2. contr. 2. pu. 5. n. 49. P. Ripal. P. Ovid. d. 16. de Fide n. 93. P. Teril. de Reg. mor. qu. 24. a. n. 11. dicens, quod sit certo falsum prudentiam magis se habere ad verum, quam ad falsum, si sermo sit de vero reali, seu ut est in se; etsi magis se habeat ad verum, quam ad falsum in persuasionem prudentis, seu ut apparet ipsi prudenti.

Secundo P. Vasquez 1. 2. d. 62. cap. 5. vult 220
omne iudicium prudentiæ esse semper speculative verum; idem ait P. Muniel. l. c. & P. de la Fuent. diff. 4. n. 54. P. Eliz. lib. 3. f. 1. Eo
Ego sentio, quod ad actum prudentiæ satis sit veritas practica, & certitudo veritatis practice; adeoque satis sit, ut sit practice verus, & sit certus certitudine veritatis practice; & nihil officere, quod simul sit speculative incertus, & falsus; id est, satis est, ut iudicium prudentiæ sit conforme regulis morum, & ut objectum a se enuntiatum, & actum ab eo directum iisdem morum regulis conformet. Rursus satis est, ut qui prudenter ju-

dicat, certò certitudine morali excludente quidem formidinem prudentem, non autem imprudentem de opposito; certò, inquam, sciat, se prudenter judicare, seu habere iudicium conforme, & dirigere actum, qui sub eo ponitur, conformiter ad morum regulas: non autem necesse est, ut iudicium prudentie sit speculative verum, seu sit conforme objecto enuntiato, ut est in re; & multò minùs necesse est, ut sit certus se habere iudicium conforme objecto enuntiato, ut est in re.

Paret hæc doctrina ex sæpe dictis d. 5. 6. 13. & hic scilicet 2. §. 2. ubi ostendi dari plures assensus prudentes speculative falsos, ut patet; nam plures ex opinionibus moraliter certis, adeoque prudentibus sunt: speculative falsæ; & totidem ex probabilioribus, quæ utique prudentes sunt, sunt speculative falsæ, quot veræ; & in pluribus alijs. Sicut certum quoque est dari viceversa plures assensus imprudentes veros; tales sunt omnes opinioniones oppositæ moraliter certis, in re falsis; & talia omnia iudicia temeraria in re vera: ergo speculativa veritas, & falsitas nil officit, aut prodest prudentiæ, sed sola veritas practica.

Ita præter citatos n. 229. sentiunt Arist. 6. Ethic. qui definit prudentiam, *Est recta ratio agibilium*; recta, inquam, rectitudine conformitatis ad regulas morum, non autem rectitudine conformitatis logicæ. Caietanus 2. 2. qu. 60. art. 4. qui explicans utramque veritatem speculativam, & practicam, assignat quænam sit de essentia prudentiæ; ait enim: Intellectus practicus in moralibus dupliciter concurrir, & ut cognoscens, & ut dirigens; & quòd non eodem modo verus est, ut cognoscens, sed diverso; nam ut cognoscens, verus est per conformitatem ad rem cognitam, sicut intellectus speculativus; ab eo enim quòd res est, vel non est, oratio dicitur vera, vel falsa: sed ut dirigens, verus est per conformitatem ad appetitum rectum, ut dicitur in 6. Ethic. Hæc Caietanus, in cuius verbis notanda venit divisio duplicis veritatis: alia est speculativa, quæ intellectus practicus, seu dictamen practicum carere potest: alia practica, quæ carere non potest: ita à pari duplex certitudo distinguenda debet; (omnis enim certitudo præsupponit veritatem sibi proportionatam) alia est certitudo practica, seu, ut melius loquar, veritatis practicæ, quæ certitudine dictamen practicum prudentiale carere non potest; alia est certitudo speculativa, seu veritatis speculativæ, quæ certitudine veritatis speculativæ dictamen prudentiæ carere potest.

Ratio est; quia unicuique virtuti propor-

tionalis perfectio convenit: ergo cum prudentia sit virtus intellectus practici, quid agendum; quid fugiendum, ideo satis est, ut ei conveniat veritas practica; seu ejus actus sit conformis regulis morum; & quòd opus ab actu prudentiæ directum conformet iisdem regulis: rursus satis est, ut actibus prudentiæ conveniat certitudo practica, seu quòd operans sit moraliter certus, quòd ejus dictamen sit practice verum, seu conforme regulis morum. Hinc toties legitur in S. Thomà, & Caiet. 1. 2. qu. 57. art. 4. & 5. prudentiam stare in intellectu practico, non in speculativo, quia cum perfectio intellectus speculativi consistat in cognoscendo res, ut sunt in se; quantumcumque autem homo sit prudens, numquam tantà prudentiā gaudere potest, ut de quolibet particulari contingenti dicat semper speculative verum: consequenter prudentia ponitur in intellectu practico, cum sit virtus de agibilibus; quæ perfectio intellectus practici, & virtus in actu dirigendi, & directio infallibiliter est vera circa contingentia, si consona sit appetitui recto præcedenti, id est, regulis morum.

Accedit M. Baro d. 1. n. 16. dicens iudicium prudentiæ, quo dirigitur actio honesta, non potest veritatem certò assequi, ut comparatur ad res, quia interdum non consentiunt illi iudicio, sed à convenientiā cum appetitu recto. Idem dicit P. Moya tom. 2. qu. 9. n. 43. quòd cum veritas prudentiæ non sit speculativa, sed practica, nihil refert esse speculative falsam: ergo cum etiam certitudo prudentiæ sit certitudo de veritate practica, non de speculativa, nihil refert actum prudentiæ non esse certum, sed incertum de veritate speculativa sui, & objecti. Idem quoque P. Azor 1. p. lib. 3. cap. 25. qu. 2. M. Medina 1. 2. qu. 19. art. 6. Alensis in Sum. 1. p. qu. 16. P. Ovied. l. c. P. Ripalda l. c. P. Teril. l. c. P. D. Thyrtus, Palanc. & M. Passer. l. c. Immo omnes hoc dicere debent, si rem scitè penetrant; cum enim omnes conveniant in dicendo veritatem prudentiæ sumendam à conformitate cum regulis morum, eo ipso hæc conformitas sola, & certitudo moralis de hac solâ veritate, seu conformitate dictaminis, & actus ab hoc dictamine directi cum regulis morum attendenda est. Hinc præter dicta à me n. 41. ex M. Tapià, hæc tradit tom. 1. lib. 2. qu. 1. art. 5. n. 2. ex S. Th. S. Tho.

quòd prudentia non sit virtus purè intellectualis circa verum purè speculativum, sed ut modificatū bonitate, & rectitudine in ordine ad voluntatem moventem intellectū ad actus prudentiæ sub ratione boni, & honesti.

E iij

In

S. Tho.
Caiet.N.
235.
M. Bar.

P. Moya.

P. Azor.
M. Medina.
P. Ovied.
P. Ripalda.
P. Teril.
P. Thyrtus.
Palanc.
M. Passer.

M. Tapià.

S. Th.

N. 236. In formâ dico, quod prudentia sit virtus intellectus practici, est enim virtus agibilium; ergo satis est, ut ei conveniat veritas practica, & ut omnes ejus actus sint veri veritate practica, seu sint conformes, & conforment actiones à se directas ipsi morum regulis; non autem necesse est, ut omnis actus prudentiæ sit speculativè verus, seu conformis objecto, & actui ut sunt in re; & ideo acutè S. Thom. 2.2. qu. 57. art. 5. ad 1.

S. Tho. distinguens artem à prudentiâ, & præscribens finem prudentiæ dixit, prudentiam respicere rectitudinem operantis; artem autem rectitudinem operis.

N. 237. Ad confirm. dico M. Mercorum sibi contradicere; nam 1. part. art. 15. probat ex Arist. & S. Thom. quod certum in moralibus idem sit ac verisimile, & probabile. Si ergo, ut idem M. Mercor. asserit 1. p. art. 8. satis est, ut judicium prudentiæ sit moraliter certum, & ex art. 15. omne probabile sit moraliter certum, eo ipso omnis opinio certò probabilis esse poterit dictamen conscientie. Altera contradictio est, quod juxta M. Merc. 1. p. art. 8. satis est ad judicium prudentiæ certitudo moralis, quia, inquit, nemo tenetur ad impossibile; & impossibile est habere omnimodam certitudinem de omni operabili, adeoque moralis certitudo non est omnimoda certitudo; ergo est certitudo mixta imprudenti formidine; immò cum pag. 18. dicat attestationem Parochi scriptam facere judicium moraliter certum de baptismo Petri, quis mihi tuadebit, quod cum tali certitudine morali non stet imprudens formido de non baptismo: ergo de essentiâ certitudinis moralis non est exclusio formidinis imprudentis. Sed de hoc plura infra.

N. 238. In formâ nego, quod ultimum conscientia dictamen non possit esse probabile, dummodo simul sit certum; ut enim potest esse practicè verum, & speculativè falsum, ita potest esse certum certitudine veritatis practica, seu de honestate formali; & probabile, seu incertum de veritate speculativâ, id est, de objecto materiali. Nam, ut dicam, omne judicium certò probabile cum sit certò prudens, eo ipso ut prudens est conformè, & conformat objectum, & opus à se affirmatum, & directum ipsi morum regulis. Rursus cum sit prudens, est certum formaliter, & intransitivè per se ipsum, ut dicam sect. 8. certitudine prudentis ad non peccatum, aut ad honestatem adhesionis; immò, ut etiam dicam, est certum reflexè, quatenus si supra illud dictamen probabile reflectam, non nisi imprudenter formidare possum de ejus veritate practica, seu conformi-

tate cum morum regulis; etsi formidem de ejus veritate speculativâ, seu de conformitate cum suo objecto enuntiato.

Ad 1. probationem nego, quod ad dictamen prudentiæ plus requiratur quàm certitudo moralis, seu prudens de honestate objecti, ut est in meâ mente; quæ certitudo stat cum formidine imprudenti de operis malitiâ. Rursus nego, quod dictamen prudentiæ non possit esse opinativum, seu certò probabile: esto enim sit opinativum de veritate speculativâ, an necne objectum, & actus sint talia in re, ut per judicium enuntiantur; & an judicium tale sit in representando, quale est objectum in se; attamen illud idem dictamen opinativum de veritate speculativâ est certum intransitivè de veritate practica: supponitur enim prudens, adeoque certum certitudine prudentis ad non peccatum adhesionis; immò etiam reflexè est metaphysicè evidens, quod sit certum, quatenus evidens est, quod opus apparens certò probabiliter non veritum, non est veritum. Ad 2. dico, quod si M. Mercor. per formidinem moralem intelligat prudentem de objecto ut mihi apparet, tunc assero, quod nemo cum eâ formidine peccati operari possit: si imprudentem; tunc nego, & dico, quod omne dictamen certò probabile sit conforme regulis morum creatis, & increatis. Ad 3. nego, quod certitudo moralis excludat omnem dubietatem etiam imprudentem, nam unice excludit prudentem, ut docet experientia. Ad 4. nego, quod objectum prudentiæ nequeat esse quid opinabile: ut enim de objecto contingenti dari possunt actus necessarii; & de objecto necessario actus contingentes; nam objectum, ut sæpe docui, non specificat actum ut est in se, sed ut proponitur menti; nec certitudo actus sumitur ab objecto, sed à lumine; ita circa objectum opinabile dari possunt actus prudentiæ certi. Ad ea, quæ dedi ex P. Muniel. contra est N. 1. quia cur negat prudentiæ certitudinem, cum tamen sit virtus mentis tendens infallibiliter in suum objectum, & concedit veritatem speculativam? Contra 2. cur opinioni probabiliori concedit certitudinem, nam omnis probabilior est, juxta illum, quasi moraliter certa; ipsi autem prudentiæ negat certitudinem? Contra 3. cur opinioni probabiliori dat quasi certitudinem; & tamen si falsa sit, negat eidem prudentiam; quasi verò dari possit moralis certitudo sine prudentiâ: etsi enim sæpe detur certitudo moralis sine veritate speculativâ, non tamen sine prudentiâ? Contra 4. quia non mirum, quod prudentiæ neget certitudinem, quia non distin-

distinguit veritatem, quæ convenit prudentiæ, ab eâ, quæ eidem non convenit: veritas enim conveniens prudentiæ non est speculativa, sed practica; & ideo omne dictamen speculative falsum, si morum regulis conforme sit, est prudens: ergo cum omni actui prudentiæ essentialiter conveniat veritas practica, eo ipso omnis actus prudentiæ est certus de sua veritate practica. Contra 5. quia neque distinguit actus à prudentiâ elicitos, ab imperatis; ergo etsi elicitis necessario conveniret veritas speculativa, non tamen imperatis. Hinc sapienter P. de la Fuente. *de ente diff. 4. n. 53. & 54.* (quod ego quoque alibi docui) ait, quod nullus error servire possit pro præmissâ syllogismi prudentialis quoad conclusionem eliciendam; sed errores illos merè speculative se habere, & sæpe nil practice dictare: & ideo Jacob non judicabat per prudentiam, quod Lia erat sua uxor, aut sibi ad illam licitum accedere; neutrum enim iudicium fuit actus prudentiæ. Hinc utraque præmissâ syllogismi prudentialis, quo Jacob concludebat licitum sibi ad eam accedere, debebat esse evidens: ex. gr. omnis honestè accedit ad mulierem, quam inculpate suam judicat; ego hic, & nunc de hac muliere ita judico; ergo honestè ad eam accedo.

N. Audiendus breviter P. D. Thyrsus *diff. 10. n. 24.* dicens, quod iudicium prudens non exigit necessario evidentiam, aut certitudinem excludentem omnem formidinem, imò nec veritatem logicam; alias iudicium quodlibet non est certum, esset tantum casualiter prudens: si enim ad prudentiam iudicii non satis est, quod post diligens, & sine passione examen, pars appareat clarè verosimilior, sed præterea requiritur veritas logica, nullum iudicium erit prudens, nisi sit certum; quia, quod illa probabilioritas re ipsâ uniatur veritati, est merè casuale respectu iudicantis, qui illam unionem non percipit: ergo ad iudicii prudentiam satis est maior verosimilitudo, non autem necessaria est certitudo, aut evidentia. Subdit *n. 25.* quod in prudentiâ politicâ æconomicâ, militari, plurimè prudenter judicamus, quæ nec certa, nec clara sunt; & ideo Arist. & S. Thom. sæpe dicunt artem, & prudentiam esse de his, quæ possunt aliter se habere: ergo non est de essentiali iudicii à prudentiâ imperati veritas logica, & certitudo, aut evidentia.

N. Sed contra 1. quia si de necessitate iudicii prudentis est saltem maior verosimilitudo; hæc autem, juxta P. D. Thyrs. est quasi certitudo moralis, quomodo negat certitudinem esse de necessitate iudicii prudentis?

Contra 2. quia etsi hæc cohereant cum suis principiis, nam *num. 14.* duplicem distinguit certitudinis moralis gradum; unus, quo excluditur omnis formido, qualis est existentia Ciceronis; alius, quo non excluditur, & ait, quod huiusmodi certitudo sit potius opinionis, quam fidei humane; attamen dum hæc dicit, confundit certitudinem moralem cum morali evidentiâ. Devenim discrimen inter utramque, & nullum dare poterit, nisi quod evidentia moralis excludat omnem formidinem etiam imprudentem, at certitudo moralis solam prudentem; ergo licet verum dicat, dum negat esse de essentiali iudicii prudentis veritatem logicam; at falsum dicit, dum negat certitudinem saltem moralem esse de essentiali iudicii prudentis: etsi enim rectè negetur evidentia ipsi prudentiæ; non enim evidentia est de essentiali prudentiæ; non tamen rectè negatur, quod certitudo sit de essentiali prudentiæ; est enim. Ratio est, tum quia prudentia est essentialiter recta ratio; ergo omnis actus prudentiæ est certò, seu essentialiter rectus; ergo aliqua certitudo negari non potest prudentiæ: tum quia sicut P. D. Thyrsus rectè distinguit veritatem logicam à practica, & meritò dicit, quod veritas logica non sit de essentiali prudentiæ, sit tamen veritas practica; cur non etiam distinguit certitudinem de veritate logicâ à certitudine de veritate practica? & cur non dicit, quod prudentiæ non conveniat certitudo veritatis logicæ, conveniat tamen certitudo veritatis practicæ; præsertim cum omnis actus à prudentiâ imperatus debeat esse rectus, juxta definitionem prudentiæ, seu conformis cum principiis rerum agibilium? Ergo sicut implicat actus prudentiæ sine hac conformitate, ita omnis actus prudentiæ est essentialiter certus de hac conformitate.

S E C T I O VII.

Alia objectiones.

§. I.

Alia P. Elizalde argumenta.

S U M M A R I U M.

Ejus contradictio, n. 243.

Nullum iudicium falsum vult esse prudens, ib.

Arguit, quia de ratione virtutis intellectualis est, ut nec materialiter errare possit, n. 244.

Dico prudentiam errare non posse circa veritatem practicam, n. 245.

Acutum ex S. Thom. inter artem, & prudentiam discrimen, ib.

Illationes, n. 246.

Error